

Deres ref.:

Vår ref.: 2005/23 - 19
MAB CHIS 528.2

Saksbeh.:

Dato: 3. april 2006

■ Konkurranseloven § 12 jf. § 10 og § 11 - avslag på anmodning om å gripe inn mot Telenor ASA

Avgjørelse A2006-31

Konkurransetilsynet viser til klager av 13. desember 2004 og 11. januar 2005 samt ytterligere kontakt i anledning saken.

1 Innledning og bakgrunn

Konkurransetilsynet mottok den 13. desember 2004 en klage fra NetCom AS. I klagen anføres det at Telenor Mobil AS (heretter Telenor) gjennom sin distribusjon av mobilabonnement handler i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002/85 og konkurranseloven §§ 10 og 11. Videre mottok Konkurransetilsynet den 11. januar 2005 en klage fra Catch Communications ASA hvor det anmodes om at Konkurransetilsynet tar stilling til om Kjedehuset AS handler i strid med konkurranseloven.

Begge klagenes gjelder Telenors distribusjon av tjenester og særskilt distribusjonen gjennom Kjedehuset. Klagenes anfører i korthet følgende:

- Telenor har kontroll med Kjedehuset og benytter seg av dette til å inngå eksklusivavtaler i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002/85. Det samme forhold vil være i strid med konkurranseloven § 11.
- Telenor benytter seg av rabatter overfor Kjedehuset og forhandlerne som er i strid med konkurranseloven § 11.
- Telenor og Kjedehuset har i forbindelse med distribusjonsavtalene og aksjonæravtalen/franchiseavtalen inngått konkurransebegrensende avtaler i strid med konkurranseloven § 10.

Ettersom de to klagenes i det alt vesentlige er likelydende og klagenes gjelder det samme forholdet har Konkurransetilsynet behandlet sakene samlet.

Konkurransetilsynet vil først behandle forholdet knyttet til påstandene om at Telenor har handlet i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002/85.

Deretter vil Konkurransetilsynet behandle påstandene om at Telenor har handlet i strid med konkurranseloven §§ 11 og 10.

2 Forholdet til Konkurransetilsynets vedtak V 2002/85

Konkurransetilsynet har vurdert Telenors bruk av eksklusive klausuler i forhandleravtaler som egnet til å begrense konkurransen, og fattet 14. oktober 2002 vedtak med hjemmel i konkurranseloven av 1993 § 3-10.

I vedtaket ble Telenor blant annet forbudt å stille vilkår om eksklusivitet i forhandleravtaler om salg av produkter og/eller tjenester som forutsetter abonnementsilknytning innen mobilkommunikasjon. Klagerne anfører at Telenor handler i strid med denne delen av Konkurransetilsynets vedtak.

Kjedehuset er en selvstendig kjedesentral for kjedekonseptene Nordialog, Telekiosken, Commit og Mobildata. Den enkelte forhandler tilknyttet Kjedehuset kan ikke fritt inngå avtaler med aktører som Telenor, NetCom og Catch om salg av deres produkter. Distribusjonsavtaler med Telenor og andre aktører inngås av Kjedehuset sentralt for alle forhandlere i kjedene tilknyttet Kjedehuset. Den enkelte forhandler er gjennom sin franchiseavtale med Kjedehuset forhindret fra å drive med konkurrerende virksomhet i avtaleperioden. Det vil derfor ikke være mulig for aktører som Kjedehuset ikke inngår avtale med, å få solgt sine produkter hos forhandlerne som er tilknyttet kjedekonseptene i Kjedehuset.

Kjedehuset har på det nåværende tidspunkt kun inngått leveranseavtaler med Telenor. Av avtalen mellom Telenor og Kjedehuset kommer det klart frem at det ikke er noen bestemmelser om eksklusivitet. NetCom og Catch hevder likevel at Telenor gjennom Kjedehuset har inngått avtaler med forhandlere tilknyttet Kjedehuset som binder disse til eksklusivt å handle med Telenor. Klagerne anfører at dette skjer ved at Telenor har kontroll med Kjedehuset. Videre anfører klagerne at det gjennom franchiseavtalene inngått mellom forhandlerne tilknyttet kjedekonseptene og Kjedehuset er inngått eksklusivavtaler som binder forhandlerne til kun å handle med Telenor. Ved å ha kontroll med Kjedehuset anfører således klagerne at Telenor har inngått eksklusivavtaler i strid med vedtak V2002/85.

For å ta stilling til om Telenor har handlet i strid med vedtak V2002/85 må to forhold vurderes. For det første må Telenor ha eller ha hatt kontroll i Kjedehuset. For det andre må Kjedehuset ha inngått eksklusivavtaler med forhandlerne tilknyttet sine kjedekonsepter som binder disse til ikke å handle med andre operatører enn Telenor. Konkurransetilsynets vedtak V2002/85 er rettet mot Telenor og vil derfor ikke komme til anvendelse i forhold til Kjedehuset, med mindre Telenor har eller har hatt kontroll i Kjedehuset.

Det må etter dette tas stilling til om Telenor og Kjedehuset skal anses som ett og samme foretak.

Ordlyden i konkurranseloven §§ 10 og 11 gir ikke nærmere veiledning om hva som skal anses som ett foretak. Det understrekes i forarbeidene til konkurranseloven at praksis og retningslinjer om de tilsvarende forbudene i EF-traktaten og EØS-avtalen vil være retningsgivende ved fastsettelsen av omfanget av forbudet i konkurranseloven §§ 10 og 11.¹ EF-domstolens praksis har gjort det klart at to eller flere juridisk atskilte enheter kan anses som ett foretak under konkurransereglene hvis forholdet mellom dem fra et økonomisk perspektiv er så nært at selskapene er å betrakte som én økonomisk enhet.

Læren om "én økonomisk enhet" er utviklet i forbindelse med anvendelsen av EF-traktaten artikkel 81. Noen tilsvarende lære er ikke utviklet etter EF-traktaten artikkel 82. Foretaksbegrepet har imidlertid den samme betydningen i EF-artikkel 81 som i EF-artikkel 82. Vurderingen vil derfor bli den samme etter begge bestemmelser. Dette fremgår av sak 15/74 *Centrafarm vs. Sterling Drugs* [1974] ECR 619. I *Viho Europe BV vs. Kommisjonen* kom domstolen til at EF-artikkel 81 første ledd ikke kom til anvendelse hvor et datterselskap ikke fritt avgjorde sin markedsadferd, men i stedet utførte instruksjoner som ble gitt direkte eller indirekte fra morselskapet.²

¹ Ot.prp. nr. 6 (2003-2004), s. 68

² Sak T-102/92, *Viho vs. Kommisjonen* [1995] ECR II-17. Førsteinstans avgjørelse ble opprettholdt av Domstolen i dens avgjørelse i ankesak C-73/95 P, [1996] ECR I-5457.

Dersom morselskapet er majoritetsaksjonær er det en presumsjon for kontroll.³ Spørsmålet er mindre klart hvor selskapet er minoritetsaksjonær. EF-domstolen har her lagt vekt på om det kontrollerende selskap er i stand til å gjøre målselskapets autonomi virkningsløs. I den forbindelse er det flere forhold som må vurderes, så som aksjebeholdningen, styrebesetningen og andre forhold i selskapet det eventuelt foreligger kontroll i.

Telenor har opplyst at de eier 49 prosent av de stemmeberettigede aksjene i KjedeHuset. De resterende 51 prosent av de stemmeberettigede aksjene er spredt mellom de øvrige aksjeeiere. [...] ⁴ De øvrige aksjeeierne i KjedeHuset er forhandlerne i KjedeHuset. Dette gir den samlede aksjonærsitsen et homogent preg selv om forhandlerne ikke kan regnes som én aksjonær. Forhandlerne som eiere har en klar interesse i å påvirke beslutninger i KjedeHuset ettersom avgjørelser har direkte innvirkning på forhandlerne som medlemmer i kjeden. [...] ⁵ Dette trekker i retning av at Telenor ikke har kontroll i KjedeHuset.

I *Gosmé/Martell*⁶ ble det vektlagt at halvparten av styremedlemmene representerte Martell og den andre halvparten av styremedlemmene den andre eieren som et moment for å fastslå at det ikke forelå kontroll. I aksjonæravtalen er det bestemt at Telenor kan utnevne inntil tre styremedlemmer med vara, mens øvrige aksjonærer kan utnevne fire styremedlemmer med vara. Telenor sitter etter dette med et mindretall i KjedeHusets styre. Dette taler også for at Telenor ikke har kontroll i KjedeHuset

Rent økonomiske forhold vil også være av betydning i vurderingen. Telenor har vært en sentral aktør i forbindelse med opprettelsen av KjedeHuset og utarbeidelsen av avtaler som angår KjedeHuset. Telenor eier alle KjedeHusets varemerker og franchisekonsepter og er KjedeHusets viktigste leverandør. Dette er momenter som taler for at Telenor kan utøve en sterk innflytelse på KjedeHuset. Motsatt taler det at KjedeHuset inngår sine avtaler med andre aktører om kjøp og salg av varer og tjenester, uten at Telenor på noen måte er involvert, for at KjedeHuset er et selvstendig foretak. Telenor er heller ikke part i avtalen når KjedeHuset inngår avtaler med sine forhandlere. Dette er et moment som ble vektlagt i *Gosmé/Martell* som støtte for at det ikke forelå kontroll.

Det er en viss uenighet, mellom NetCom og Catch på den ene siden og Telenor og KjedeHuset på den andre siden, angående hvor aktiv Telenor har vært under opprettelsen av KjedeHuset, og i den forbindelse utarbeidelsen av de avtaler som angår KjedeHuset. Konkurransetilsynet finner ikke at det er holdepunkter i de avtaler som er trukket opp i dette tidsrommet for å kunne konkludere med at Telenor har hatt kontroll med KjedeHuset og benyttet dette til å inngå eksklusivavtaler. Tvert imot står KjedeHuset etter de ulike avtalene fritt til å inngå avtaler med konkurrerende operatører.

Basert på en helhetsvurdering av de forhold som er beskrevet ovenfor har Konkurransetilsynet kommet til at Telenor neppe har kontroll med KjedeHuset. Det kan derfor trolig ikke legges til grunn at KjedeHuset og Telenor utgjør ett foretak. Det er etter dette ikke grunnlag for å vurdere om det finnes eksklusivavtaler i KjedeHuset som gjør at Telenor kan ha handlet i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002/85. Påstanden om at Telenor har inngått eksklusivavtaler i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002-85 kan etter dette ikke føre frem.

3 Forholdet til konkurranseloven § 11

Konkurranseloven § 11 første ledd forbyr ”[e]t eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av dominerende stilling”. Bestemmelsen oppstiller to vilkår som må være oppfylt for at forbudet skal være overtrådt: For det første må foretaket ha en ”dominerende stilling,” og for det andre må foretakets atferd innebære ”utilbørlig utnyttelse”. Det er ikke forbudt i seg selv å ha en dominerende stilling, men konkurranseloven § 11 setter visse grenser for hvordan dominerende foretak kan opptre i markedet. Konkurranseloven § 11 er utformet etter mønster av EF-traktaten

³ Jf. Generaladvokatens begrunnede innstilling i sakene 6 og /73, *Commercial Solvents vs. Kommisjonen* [1974] ECR 223.

⁴ Unntatt offentlighet i medhold av offvl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2.

⁵ Unntatt offentlighet i medhold av offvl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2.

⁶ Jf. *Gosmé/Martell* [1991] OJ L 185/23.

artikkel 82, og EØS-avtalen artikkel 54. Det understrekes i forarbeidene til konkurranseloven at praksis og retningslinjer om de tilsvarende forbudene i EF-traktaten og EØS-avtalen vil være retningsgivende ved fastsettelsen av omfanget av forbudet i konkurranseloven § 11.⁷ Ifølge rettspraksis fra EF-domstolen er det klart at atferd som har en legitim begrunnelse ikke vil bli ansett for å innebære en utilbørlig utnyttelse.⁸ Hva som i det konkrete tilfellet vil kunne utgjøre en legitim begrunnelse, vil være avhengig av hva den utilbørlige utnyttelsen består i.

Det følger av EF-domstolens praksis at dominerende aktører i utgangspunktet har anledning til å forsvare sin posisjon i markedet ved å konkurrere på ytelse. På den annen side er det klart at dominerende foretak har et særlig ansvar for ikke å foreta handlinger som kan hindre konkurransen.⁹

Klagerne anfører at to forhold ved Telenors atferd er i strid med konkurranseloven § 11. For det første er det anført i sammenheng med påstanden om at Telenor har inngått eksklusivavtaler i strid med Konkurransetilsynets vedtak V2002/85 at det samme forhold er i strid med konkurranseloven § 11. For det andre anfører NetCom og Catch at Telenor opererer med rabatter i sine avtaler med Kjedehuset og den enkelte forhandler tilknyttet kjedekonseptene i Kjedehuset som er i strid med konkurranseloven § 11.

Ingen av klagerne har anført at Kjedehuset selv er en dominerende aktør. Basert på de opplysninger Konkurransetilsynet har om markedet er det heller ikke grunnlag for en slik anførsel. Avtalene mellom Kjedehuset sentralt og de enkelte forhandlerne vil derfor ikke rammes av konkurranseloven § 11 med mindre Telenor har eller har hatt kontroll i Kjedehuset.

Basert på en helhetsvurdering av de forhold som er beskrevet ovenfor har Konkurransetilsynet kommet til at Telenor neppe har kontroll med Kjedehuset. Det kan derfor ikke legges til grunn at Kjedehuset og Telenor utgjør ett foretak i forhold til konkurranseloven § 11.

Det gjenstår etter dette å vurdere Telenors rabattavtaler med Kjedehuset og de enkelte forhandlerne. En rabatt er en reduksjon i den opprinnelige prisen på en vare eller tjeneste. Rabatter er en form for priskonkurranse som i de fleste tilfeller er et lovlig og positivt tiltak fra tilbyderne i konkurransen om kundene. I visse tilfeller kan imidlertid rabatter som benyttes av en dominerende aktør være utformet på en måte som begrenser konkurransen i strid med forbudet i konkurranseloven § 11. Hvorvidt rabatten begrenser konkurransen i strid med § 11 må vurderes konkret i hver enkelt sak. EF-domstolen har gjennom praksis konkretisert hvilke forhold som er av betydning ved vurderingen av hvorvidt en rabatt er en utilbørlig utnyttelse av en dominerende stilling.

Det fremgår av *Michelin II*-dommen at det i avgjørelsen av om en rabatt innebærer utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling særlig er tre forhold som må vurderes.¹⁰ For det første må det vurderes om rabatten har lojalitetsskapende virkninger. Det sentrale er om rabatten innebærer en økonomisk fordel som gir kunden insentiv til å kjøpe hele eller det alt vesentligste av sitt behov fra den dominerende aktøren. For det andre må det vurderes om rabatten medfører at andre aktører ekskluderes fra markedet. Lojalitetsskapende rabatter som anvendes av dominerende aktører vil føre til at visse kunder ikke lengre er tilgjengelige for konkurrenter. Det må vurderes konkret om virkningene er av et slikt omfang at rabattene kan sies å stenge konkurrentene ute fra markedet. For det tredje må det vurderes om rabatten kan begrunnes objektivt i effektivitetsgevinster for den dominerende aktøren. Det må vurderes om rabatten har sin bakgrunn i kostnadsbesparelser som den dominerende aktøren kan gi videre til kunden.

EF-domstolen har lagt til grunn at rabatter som er knyttet direkte til den mengden som kjøpes fra det dominerende foretaket, normalt ikke vil ha en slik lojalitetsskapende eller utestengende

⁷ Ot.prp. nr. 6 (2003-2004), s. 68

⁸ Sak T-228/97 *Irish Sugar*, premiss 189.

⁹ Sak T-203/01 *Michelin vs. Kommisjonen* (heretter *Michelin II*), premiss 55, med videre henvisninger til EF-domstolens praksis.

¹⁰ *Michelin II*, premiss 56 følgende.

virkning at rabatten innebærer utilbørlig utnyttelse.¹¹ Rabatter knyttet direkte til den mengden som kjøpes har ingen lojalitetsskapende virkninger hvis rabatten gis i tilknytning til hver enkelt faktura. Det er derimot klart at den lojalitetsskapende virkningen av et rabattsystem hvor størrelsen av rabatten er beregnet ut fra den samlede mengde som kjøpes over en bestemt periode, vil være avhengig av lengden på denne perioden (referanseperioden).¹² Den lojalitetsskapende effekten vil være sterkere jo lengre referanseperiode som legges til grunn for å opparbeide rabatt direkte knyttet til mengden.¹³

Det finnes ulike bestemmelser om rabatter og provisjoner i Telenors avtale med Kjedehuset. [...] ¹⁴ Konkurransetilsynet har ikke kunnet fastslå at Telenor benytter seg av andre rabattsystemer enn dette, og avgrenser sin vurdering til de rabattsystemene tilsynet har vært i stand til å fastslå at Telenor benytter i sine avtaler.

Rene omsetningsbonuser til Kjedehuset og provisjonsordninger til den enkelte forhandler med en flat provisjon per solgte produkt anses ikke for å ha lojalitetsskapende virkninger. Dette er fordi bonusen eller provisjonen på ingen måte avhenger av en stigning i antall solgte produkter, men vil være den samme uansett hvor mange produkter som selges. I henhold til *Michelin II*-dommen er en rabatt ikke lojalitetsskapende dersom beløpet som betales alene er knyttet opp mot størrelsen på ordren.¹⁵ Av dette følger det at Telenors flate omsetningsrabatter til Kjedehuset ikke kan sies å ha lojalitetsskapende virkninger i strid med konkurranseloven § 11. Videre vil provisjonsordninger til den enkelte forhandler, hvor provisjonen er den samme per solgte produkt, ikke ha lojalitetsskapende virkninger i strid med konkurranseloven § 11.

[...] ¹⁶ Videre følger det av dommen at det i rabattsystemer hvor volumene som utløser rabatter er satt som standarder som gjelder likt for alle kunder, slik at systemet er gjennomskuelig for kjeden, er det mindre sannsynlig at rabattsystemet vil ha lojalitetsskapende virkninger.¹⁷ [...] ¹⁸

Av dette følger det at Telenors trappetrinnsrabatter/ markedsstøtteordninger neppe kan sies å ha lojalitetsskapende virkninger i strid med konkurranseloven § 11.

Som det fremgår av det ovenstående er Konkurransetilsynet av den oppfatning at Telenors ulike rabatter neppe utgjør en utilbørlig utnyttelse av en dominerende stilling.

4 Forholdet til konkurranseloven § 10

Konkurranseloven § 10 første ledd forbyr ”[e]nhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen”. Bestemmelsen oppstiller som vilkår at det må foreligge en eller annen form for samarbeid mellom uavhengige foretak, og dette samarbeidet må ha konkurransebegrensende formål eller virkning. I tillegg følger det av praksis at det er et vilkår at samarbeidet må påvirke konkurransen merkbart. Konkurranseloven § 10 tredje ledd oppstiller bestemte vilkår for unntak fra forbudet i første ledd. Typiske eksempler på samarbeid som vil være forbudt etter § 10 er prissamarbeid, anbudssamarbeid og markedsdeling.

Konkurranseloven § 10 er utformet etter mønster av EF-traktaten artikkel 81, og EØS-avtalen artikkel 53. Det understrekes i forarbeidene til konkurranseloven at praksis og retningslinjer om de tilsvarende forbudene i EF-traktaten og EØS-avtalen vil være retningsgivende ved fastsettelsen av omfanget av forbudet i konkurranseloven § 10.¹⁹

¹¹ *Michelin II*, premiss 58 og 85, med videre henvisning til EF-domstolens praksis.

¹² *Michelin I*, premiss 85.

¹³ *Michelin II*, premiss 88.

¹⁴ Unntatt offentlighet i medhold av offvl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2.

¹⁵ *Michelin II*, premiss 85.

¹⁶ Unntatt offentlighet i medhold av offvl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2.

¹⁷ *Michelin II*, premiss 111

¹⁸ Unntatt offentlighet i medhold av offvl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2.

¹⁹ Ot.prp. nr. 6 (2003-2004), s. 68

Klager har anført at både lisensavtalen og distribusjonsavtalen inngått mellom Kjedehuset og Telenor, samt franchiseavtalen i Kjedehuset utgjør konkurransebegrensende samarbeid i strid med konkurranseloven § 10.

Distribusjonsavtalen inngått mellom Kjedehuset og Telenor er en distribusjonsavtale som er vanlig i forretningslivet. Lisensavtalen behandler rettighetene til konseptene Nordialog, Telekiosken, Commit og Mobildata, disse leies ut til Kjedehuset for et gitt tidsrom. Ingen av disse avtalene inneholder noen bestemmelser om eksklusivitet eller bestemmelser som begrenser de ulike kjedenes muligheter til å handle med andre aktører enn Telenor. Som det fremgår av vurderingen ovenfor mener Konkurransetilsynet at distribusjonsavtalen neppe har lojalitetsrabatter som kan medføre utestengende virkninger i markedet. For ordens skyld legger Konkurransetilsynet til at det samme gjelder for lisensavtalen mellom Kjedehuset og Telenor om rettighetene til kjedekonseptene. Ettersom avtalen etter dette ikke innehar noen bestemmelser som begrenser Kjedehusets muligheter til å inngå avtaler med andre aktører, kan de neppe sies å utgjøre noen form for konkurransebegrensende samarbeid mellom Kjedehuset og Telenor i strid med konkurranseloven § 10.

Mellom de ulike aksjonærene i Kjedehuset er det inngått en aksjonæravtale. Aksjonæravtalen inneholder bestemmelser om ulike forhold knyttet til utøvelsen av aksjonærrettigheter i Kjedehuset. Heller ikke i aksjonæravtalen foreligger det noen bestemmelser som begrenser Kjedehusets muligheter til å inngå avtaler med operatører som konkurrerer med Telenor. Aksjonæravtalen kan etter dette ikke utgjøre noe konkurransebegrensende samarbeid i strid med konkurranseloven § 10.

Til slutt er det anført at franchiseavtalen i Kjedehuset utgjør et konkurransebegrensende samarbeid i strid med konkurranseloven § 10. Franchiseavtalen er inngått mellom det sentrale kjedeledet – Kjedehuset – og den enkelte forhandler. Avtalen utgjør således et vertikalt forhold mellom Kjedehuset og den enkelte forhandler. I den foreliggende sak har Konkurransetilsynet blitt opplyst at Kjedehuset har en markedsandel som ligger under terskelen for anvendelse av forskrift av 17. august 2004 nr 1196 om anvendelse av konkurranseloven § 10 tredje ledd på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden. Konkurransesklausulene som særskilt er påpekt i klagen vil også være dekket av gruppeunntaket. Varigheten av konkurransesklausulene overstiger ikke fem år, som er den lengste varighet gruppeunntaket tillater. I forhold til konkurransesklausulene som gjelder etter avtaleforholdets opphør går heller ikke varigheten av disse utover det gruppeunntaket tillater. Franchiseavtalen i Kjedehuset vil derfor mest sannsynlig være dekket av gruppeunntaket og konkurranseloven § 10 kommer ikke til anvendelse.

På bakgrunn av ovennevnte er det etter Konkurransetilsynets oppfatning lite sannsynlig at de forhold klagen gjelder utgjør noe konkurransebegrensende samarbeid i strid med konkurranseloven § 10.

6 Konklusjon

Konkurransetilsynet konklusjon basert på det ovenstående er at det i denne saken neppe foreligger en overtredelse av konkurranseloven §§ 10 eller 11. Konkurransetilsynet finner derfor ikke grunnlag for å prioritere ytterligere ressurser i saken. Anmodningen om å pålegge opphør i medhold av konkurranseloven § 12 avslås derfor.

Avgjørelsen kan påklages innen tre uker, jf. konkurranseloven § 12 tredje ledd. En eventuell klage stiles til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Forøvrig vises til vedlagte skjema ”Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak”.

Konkurransetilsynet gjør for øvrig oppmerksom på at foretak som mener seg rammet av en overtredelse av forbudene i konkurranseloven §§ 10 eller 11 selv kan forfølge saken ved å reise sak for de alminnelige domstoler. Man er således ikke avhengig av at Konkurransetilsynet skal involvere seg i saken og eventuelt gripe inn for å kunne beskytte seg mot en overtredelse.